

Κωστής Κοκκινόφτας

Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου

Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΟΥΣ

Η συμμετοχή Κυπρίων εθελοντών στους απελευθερωτικούς αγώνες του Ελληνισμού, από την εποχή της επανάστασης του 1821 μέχρι τον ελληνοϊταλικό πόλεμο και την εθνική αντίσταση, υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική. Σε μικρότερο βαθμό πριν την καθεστωτική αλλαγή του 1878¹ και σε μεγαλύτερο έκτοτε, η δυναμική συμπαράταξη της Κύπρου προς την Ελλάδα εκδηλώθηκε με την κατάταξη στον ελληνικό στρατό χιλιάδων εθελοντών και με τη διοργάνωση εράνων και την αποστολή υλικών ενισχύσεων. Τα τελευταία χρόνια, οι συστηματικές μελέτες του Πέτρου Παπαπολυβίου για την ιστορία του κυπριακού εθελοντικού κινήματος, με έμφαση την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα και των

1. Από τις εργασίες, που αναφέρονται στη συμμετοχή Κυπρίων στους αγώνες του Ελληνισμού πριν από το 1878 βλ. ενδεικτικά: Κωνσταντίνου Κοτσώνη, «Ο Κύπριος αγωνιστής Χαράλαμπος Μάλης πρώτος Γενικός Γραμματεύς Υπουργείου Θρησκείας», *Συμπόσιον Πνευματικόν επί τω χρυσώ ιωβηλαίω ιερωσύνης του Μητροπολίτου Πατρών Νικοδήμου (1939-1989)*, Αθήναι 1989, σ. 225-243· Θουκυδίδη Ιωάννου, «Χορηγούμεν το αργυρούν αριστείον του υπερ ανεξαρτησίας της πατρίδος πολέμου εις τα τεσσαράκοντα επτά άτομα...», *Επετηρίδα Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών* 23 (1997) 273-301· Κωστή Κοκκινόφτα, «Κύπριοι εθελοντές στην Κρητική επανάσταση του 1866», *Κυπριακαί Σπουδαί* 62-63 (2000) 259-267.

Βαλκανικών Πολέμων, έφεραν στο φως πολλά νέα στοιχεία για το σχετικό θέμα². Με τη δημοσίευσή τους οι παλαιότερες δημοσιογραφικές αναφορές για την οργανωμένη συμπαράσταση της Κύπρου προς την Ελλάδα αντικαταστάθηκαν από εμπειριστατωμένες επιστημονικές εργασίες.

2. Πέτρου Παπαπολυβίου, «Η Κύπρος και ο Μακεδονικός Αγώνας», στον τόμο: *Ο Μακεδονικός Αγώνας, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου*, Θεσσαλονίκη 1987, σ. 459-473· Του ιδίου, *Σπινθήρ γλυκυτάτων ελπίδων. Ο απόηχος του Μακεδονικού Αγώνα (1904-1908) στην Κύπρο*, Λευκωσία 1996· Του ιδίου (εισαγωγή - επιμέλεια), *Ημερολόγιον ή Πολεμικά Σελίδα υπό Εμμανουήλ Μ. Εμμανουήλ. Εκ Βαρωσίων Κύπρου*, Θεσσαλονίκη 1996· Του ιδίου, *Η Κύπρος και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι. Συμβολή στην Ιστορία του Κυπριακού Εθελοντισμού*, Λευκωσία 1997· Του ιδίου, «Κύπριοι αντιστασιακοί στη Μακεδονία 1941-1944. Μια πρώτη προσπάθεια καταγραφής», στον τόμο: *Μακεδονία και Θράκη, 1941-1944. Κατοχή - Αντίσταση - Απελευθέρωση*, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη 1998, σ. 297-310· Του ιδίου, «Κύπριοι αντιστασιακοί στη Μακεδονία 1941-1944», στον τόμο: *Κύπρος και Μακεδονία. Σχέσεις μέσα στο χρόνο*, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου - Πολιτιστικές Υπηρεσίες, Λευκωσία 1998, σ. 98-102· Του ιδίου, *Υπόδουλοι ελευθερωταί αδελφών αλυτρώτων. Επιστολές, πολεμικά ημερολόγια και ανταποκρίσεις Κυπρίων εθελοντών από την Ήπειρο και τη Μακεδονία του 1912-1913*, Λευκωσία 1999· Του ιδίου, «Η συμμετοχή των Κυπρίων στις τελευταίες κρητικές επαναστάσεις και ο αντίκτυπος των εξελίξεων του κρητικού ζητήματος στην κυπριακή κοινή γνώμη (1896-1897)», στον τόμο: *Πρακτικά Συνεδρίου: Η τελευταία φάση του Κρητικού Ζητήματος*, Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών, Ηράκλειο 2001, σ. 83-96. Ο Παπαπολυβίου ετοιμάζει παρόμοια εργασία και για τη συμβολή της Κύπρου στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Για μια «δημοσιογραφική» αναφορά στο θέμα αυτό βλ. Του ιδίου, «Η συμβολή της Κύπρου», *Η Καθημερινή. Επτά Ημέρες*, 11.5.1997, σ. 24. Στις ανωτέρω μελέτες προστέθηκε τελευταία και η εργασία του Δημήτρη Ταλιαδώρου για τη συμβολή της Κύπρου στη Μικρασιατική εκστρατεία του 1919-1922. Βλ. Δημήτρη Ταλιαδώρου, *Η συμβολή της Κύπρου στη Μικρασιατική εκστρατεία 1919-1922*, Λευκωσία 2001.

Ως γνωστό, η πρώτη δεκαετία του αιώνα μας υπήρξε καθοριστική για τη διαφύλαξη της ελληνικότητας της Μακεδονίας, που επιτεύχθηκε με τον Μακεδονικό Αγώνα του 1904-1908. Την περίοδο αυτή ένα από τα κύρια ενδιαφέροντα των σωματείων και των οργανώσεων του νησιού ήταν η οικονομική ενίσχυση του ελληνικού κράτους και των θυμάτων της βουλγαρικής επεκτατικής πολιτικής και η συγκέντρωση χρημάτων με εράνους, τόσο υπέρ του εθνικού στόλου, όσο και υπέρ των προσφύγων της Ανατολικής Ρωμυλίας. Κατά τη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα, όμως, δεν παρατηρήθηκε στρατολόγηση και αποστολή εθελοντών, όπως έγινε κατά τον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897 και τους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912-13. Το γεγονός αυτό οφείλεται στη μορφή του Αγώνα, η οποία δεν επέτρεπε μαζική κατάταξη εθελοντών, αφού σε αυτόν συμμετείχαν «ιδιωτικά» εκστρατευτικά στρατιωτικά σώματα, χωρίς την επίσημη ανάμιξη του ελληνικού κράτους. Αυτή υπήρξε και η βασική αιτία, ώστε να μην συγκροτηθούν στην Κύπρο επιτροπές στράτευσης εθελοντών, όπως έγινε σε άλλες περιπτώσεις. Γι' αυτό και όσοι επιθυμούσαν να συμμετάσχουν στον Μακεδονικό Αγώνα έπρεπε να αναζητήσουν μόνοι τους τα μέσα και τον τρόπο μετάβασής τους στη Βόρεια Ελλάδα. Είναι γνωστό από αναφορά του τότε Έλληνα προξένου Ιωάννη Καλούτση, ημερομηνίας 20 Νοεμβρίου 1906, ότι είχαν προσέλθει στο Προξενείο αρκετοί νέοι, οι οποίοι ζήτησαν να καταταγούν και να σταλούν στα βουνά της Μακεδονίας. Όπως σημείωνε χαρακτηριστικά σε αναφορά του προς το Υπουργείο Εξωτερικών: «Πολλοί Κύπριοι, εκ πατριωτικῶν αισθημάτων ώθούμενοι, προσέρχονται εις τό προξενεῖον ἐρωτῶντες, ἂν εἶναι δεκτοί ἐθελονταί διὰ τὰ μακεδονικά σώματα, ὅπως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει προσέλθῃ ἱκανὸς ἀριθμὸς ἐκ Κύπρου. Μὴ γινώσκων τί νὰ ἀπαντήσω πρὸς αὐτούς, παρακαλῶ ὅπως μὲ ἐφοδιάσητε διὰ τῶν ἀναγκαίων ὁδηγιῶν πρὸς περαιτέρω ἐνέργειαν»³. Φαίνεται, όμως, ότι το αίτημά τους δεν είχε συνέχεια, αφού δεν μαρτυρείται οτιδήποτε σχετικό.

Στον κυπριακό τύπο της ίδιας περιόδου δεν εντοπίζονται προτροπές από δημοσιογράφους και πολιτευτές για συμμετοχή Κυπρίων στα ανταρτικά σώματα. Η μόνη

3. Γιώργου Γεωργή, *Αθήνα Κύπρος Αθήνα. Ένα ταξίδι μέσα στο χρόνο*, Αθήνα 1994, σ. 51. Αναφορά στο ίδιο περιστατικό γίνεται και από τους Παρασκευά Σαμάρα, «Η Συμβολή της Κύπρου στους αγώνες του Ελληνικού Έθνους, μετά την επανάσταση του 1821», *Τότε* 44 (1993) 64· Π. Παπαπολυβίου, *Σπινθήρ γλυκυσμάτων ελπίδων*, ό.π., σ. 65.

σχετική αναφορά προέρχεται από ομιλία του μέλους του Νομοθετικού Συμβουλίου Θεοφάνη Θεοδότου στην πανήγυρη της Τροοδίτισσας, στις 15 Αυγούστου 1907, όπου ο Κύπριος πολιτευτής καυτηρίασε τη βρετανική πολιτική στο Μακεδονικό ζήτημα και εξέφρασε την ευχή για τη συγκρότηση κυπριακού τάγματος για την προάσπιση της ελληνικότητας της Μακεδονίας⁴. Εξαιτίας, όμως, του Αρχιεπισκοπικού Ζητήματος που δίχαζε την περίοδο αυτή την κυπριακή κοινωνία, η σχετική αναφορά του Θεοδότου, ο οποίος ήταν φανατικός οπαδός του Κιτίου Κυρίλλου, θεωρήθηκε ως πολιτικό πυροτέχνημα άνευ αντικρίσματος από τον αντιπολιτευόμενο τύπο και χλευάστηκε σε δημοσίευμα εφημερίδας, που υποστήριζε τον Κυρηνείας Κύριλλο⁵.

Αν και οι γενικότερες συνθήκες δεν επέτρεπαν τη συμμετοχή τους, εντούτοις μερικοί Κύπριοι εθελοντές κατετάγηκαν στα εκστρατευτικά σώματα και έλαβαν μέρος στις εχθροπραξίες με τους Βούλγαρους Κομιτατζήδες και τον τουρκικό στρατό. Στη μελέτη για τη

4. «Κατά γενικήν αίτησιν ὁ βουλευτής Λευκωσίας - Κυρηνείας κ. Θεοφάνης ἠγόρευσε πρὸς ὑπερδισχιλίους προσκυνητάς ἐν Τρωφδιτίσῃ τῇ 15ῃ Αὐγούστου καταγγείλας τὰς Μονάς ὡς μὴ ἐπιτελούσας σήμερον τὸν προορισμὸν αὐτῶν, ὅτι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ καὶ μοναστηριακαὶ πρόσοδοι πρέπει νὰ διατίθενται ὑπὲρ τῆς λαϊκῆς παιδείας καὶ τοῦ κλήρου, προέτρεψε τὴν ἐξακολούθησιν, ὅπου ὑπάρχει, καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς περιφορᾶς τοῦ ἐθνικοῦ δίσκου ἐν τοῖς ναοῖς, ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν ὑπὲρ συστάσεως Κυπριακοῦ τάγματος πρὸς ἐθνικὴν ἄμυναν συντηρούμενον ἀναλώμασι τῶν Κυπρίων Ἑλλήνων καὶ ἐν τέλει σφοδρῶς ἀπεδοκίμασε τὴν μισελληνικὴν πολιτείαν τῆς Ἀγγλίας ἐν τῷ Μακεδονικῷ ζητήματι. Τὴν ἀγόρευσιν διέκοπτε τὸ πλῆθος διὰ χειροκροτημάτων καὶ ἀνευφημιῶν». Βλ. *Κυπριακός Φύλαξ*, 25.8.1907.

5. «Φαίνεται ὅτι τὸ λημέρι τότε τῶν διαφόρων καπετανέων καὶ τοῦ Πατριάρχου κ. Φωτίου ἦτο ἐν Τρωφδιτίσῃ ἐκεῖ ὅπου ἔλαβε χώραν καὶ τὸ περίπυστον, ἀλλὰ καὶ κωμικοτραγικόν ἐκεῖνο συλλαλητήριον, ἐν ᾧ, παρόντος τοῦ Μακαριωτάτου, ὁ ὑπαίθριος ρήτωρ τῶν πανηγύρεων ἐκεραυνοβόλει τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος καὶ ἠπεῖλει ὅτι θὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Τουρκίας, ἠγούμενος ὀκτακοσίων (ἀριθ. 800) ἀρειμανίων ὡς αὐτὸς παλληκαρίων, δι' ὧν θὰ ἀπελευθέρωνε τὴν Μακεδονίαν!!! ἀπὸ τὰς ἀρπακτικὰς χεῖρας τῶν Βουλγάρων καὶ ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς κακοδιοικήσεως, καὶ κηρυσσόμενος αὐτὸς ἡγεμὼν τῶν ἀπελευθερωθεῖσων χωρῶν θὰ ὑπέτασεν ὑπὸ τὴν σημαίαν του τὰ παρά τὸν Αἴμον Βαλκανικὰ κράτη. Καὶ ἐνῶ μέ τοιαύτας πομφόλυγας διεσκέδαζε τοὺς ἀπλοϊκοὺς πανηγυριστὰς, δὲν ὤκνει ἀφ' ἑτέρου νὰ ἀποκαλῆ ἀρίστη τὴν ἐνταῦθα Ἀγγλικὴν διοίκησιν». Βλ. *Πατρίς*, 14/27.2.1908.

συμβολή της Κύπρου στον Μακεδονικό Αγώνα, ο Παπαπολυβίου εντόπισε και κατέγραψε στοιχεία για τη ζωή και τη δράση εννέα Κυπρίων Μακεδονομάχων, των Γεωργίου Αργυρίου ή Κυπραίου (1889-1977), Κώστα Λοΐζου Βραχίμη ή Λοϊζίδα (1881-1921), Αποστόλου Δημητρίου (1880-;), Μιλτιάδη Φίδη Κόκαρη, Αντώνη Κωνσταντινίδα, Βασίλη Κωνσταντινίδα, Ιωάννη Λουκά, Ευαγγέλου Περιστιάνη (1872-1931) και Αριστεΐδη Πέτρου Τζιάμαλη ή Τσάμαλη⁶.

Είναι αξιοσημείωτο ότι σε πέντε από αυτούς, τους Γεώργιο Αργυρίου, Κώστα Λοΐζου Βραχίμη, Μιλτιάδη Φίδη Κόκαρη, Αντώνη Κωνσταντινίδα και Ευάγγελο Περιστιάνη, αναφέρονται δεκαεπτά δημοσιεύματα κυπριακών εφημερίδων της περιόδου 1904-1908⁷. Από αυτά αντλούνται πολύτιμες πληροφορίες για τη δράση τους, τις τιμές που απολάμβαναν μετά την επιστροφή τους στο νησί και τον τρόπο με τον οποίο τους αντιμετώπισε η κυπριακή κοινωνία της εποχής. Τρία άλλα δημοσιεύματα, που γράφτηκαν στα τέλη Οκτωβρίου του 1904, λίγες μέρες ύστερα από τον ηρωικό θάνατο του Παύλου Μελά, αναφέρονται επίσης σε Κύπριους Μακεδονομάχους, οι οποίοι συγκροτούσαν το ένοπλο σώμα, που πολεμούσε κάτω από τις διαταγές του⁸. Πηγή προέλευσής τους ήταν οι αθηναϊκές εφημερίδες, από όπου άντλησαν τη σχετική είδηση οι κυπριακές. Στη σχετική βιβλιογραφία, όμως, περί του Μακεδονικού Αγώνα δεν έχουν επισημανθεί ονόματα Κυπρίων συναγωνιστών του Παύλου

6. Π. Παπαπολυβίου, *Σπινθήρ γλυκυτάτων ελπίδων*, ό.π., σ. 65-93.

7. Για τους σκοπούς της μελέτης αυτής αποδελτιώθηκαν πενήντα οκτώ τόμοι εφημερίδων της εποχής: *Αγών* (1906-1908), *Αλήθεια* (1904-1908), *Ελευθερία* (1906-1908), *Ελεύθερο Βήμα* (1904), *Ένωσις* (1904-1908), *Ευαγόρας* (1904-1905), *Εφημερίς του Λαού* (1906-1908), *Ηχώ* (1904), *Κυπριακή Επιθεώρησις* (1905), *Κυπριακός Φύλαξ* (1906-1908), *Κύπριος* (1904-1908), *Μάστιγξ* (1904), *Νέα Ζωή* (1908), *Νέον Έθνος* (1904-1908), *Παρθενών* (1906-1907), *Πατρίς* (1907-1908), *Πνξ - Λαξ* (1906), *Ραγιάς* (1908), *Σαλαμίς* (1907-1908), *Σάλπιγξ* (1904-1908), *Σημαία της Κύπρου* (1905), *Φωνή της Κύπρου* (1904-1908).

8. Βλ. *Δημοσίευμα* 1. Στην παρούσα μελέτη αναδημοσιεύουμε μόνο το άρθρο του «Κυπρίου», αφού τα άλλα δύο, όπου επίσης γίνεται αναφορά σε ύπαρξη Κυπρίων στο σώμα του Παύλου Μελά, είναι παρόμοια και δεν έχουν να προσθέσουν οτιδήποτε στο σχετικό θέμα. Για τα δύο αυτά άρθρα βλ. *Φωνή της Κύπρου*, 30/12.11.1904· *Ευαγόρας*, 11.11.1904.

Μελά, γεγονός που συντείνει, ώστε η σχετική είδηση να αντιμετωπίζεται με πολλή επιφύλαξη για την ορθότητά της.

Το πρώτο από τα δεκαεπτά δημοσιεύματα για τους Κύπριους Μακεδονομάχους, με ημερομηνία 13 Νοεμβρίου 1904 και τίτλο «Σαλαμίνιος εθελοντής», αναφέρεται σε ανώνυμο Κύπριο αγωνιστή, ο οποίος επίσης συμμετείχε στο σώμα του Παύλου Μελά ή Μίκη Ζέζα, όπως ήταν το ψευδώνυμό του⁹. Όπως σημειώνεται, ο Κύπριος εθελοντής καταγόταν από την Αμμόχωστο και πριν αναχωρήσει για τη Βόρεια Ελλάδα είχε υπηρετήσει σε κάποια ομάδα των Αθηνών, η οποία είχε στόχο της την επισήμανση Βουλγάρων πρακτόρων και την παροχή χρήσιμων πληροφοριών «στις αρμόδιες αρχές». Προστίθεται δε ότι είχε τραυματιστεί και την περίοδο εκείνη νοσηλευόταν στα Βιτώλια¹⁰.

Από δύο άλλα δημοσιεύματα, του Ιανουαρίου του 1905¹¹, τα οποία αναφέρονται στη δράση του Κώστα Λοΐζου Βραχίμη¹² συμπεραίνουμε ότι ο «Σαλαμίνιος εθελοντής» δεν είναι άλλος από τον Βραχίμη. Ο συντάκτης του πρώτου από αυτά, που έχει τον τίτλο «Κύπριοι αγωνισταί εν Μακεδονία» ήταν γνωστός του Κύπριου Μακεδονομάχου, αφού, όπως σημειώνει, είχαν συναντηθεί παλαιότερα στην Αθήνα¹³. Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται σε αυτό προέρχονται από επιστολή που εστάλη στην εφημερίδα από την Αμμόχωστο, στην οποία εκθειάζόταν η δράση του φιλόπατρι «αισθηματία νέου Κ.Λ.», το όνομα του οποίου η εφημερίδα δεν αποκαλύπτει, αλλά αρκείται στη δημοσίευση των

9. Βλ. *Δημοσίευμα 2*.

10. Πρόκειται για το Μοναστήρι, πόλη της Βορειοδυτικής Μακεδονίας, που σήμερα ανήκει στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

11. Βλ. *Δημοσιεύματα 3, 4*.

12. Για τον Βραχίμη βλ. Αριστεΐδη Κουδουνάρη, *Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων 1800-1920*, Λευκωσία ³1995, σ. 41· Π. Παπαπολυβίου, *Σπινθήρ γλυκυστάτων ελπίδων*, ό.π., σ. 85-88.

Γράφει χαρακτηριστικά ο Μιχαήλ Κούμας για τον Βραχίμη τα ακόλουθα: «Κώστας Βραχίμης: Ταπεινός ὀλιγόλογος, ξυλουργός τό ἐπάγγελμα, ἔκλειεν εἰς τό στήθος του πατριωτικόν ἠφαισίτιον· ἐπολέμησε μέ αὐταπάρνησιν εἰς τόν Μακεδονικόν ἀγῶνα ὑπό τόν ἥρωα Παῦλον Μελά, καί εἰς τούς μετέπειτα ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνας». Βλ. Μιχαήλ Κούμας, *Τα Παλιὰ Βαρῶσια καί ἡ Παλιὰ Αμμόχωστος*, Αμμόχωστος 1971, σ. 38.

13. Βλ. *Δημοσίευμα 3*.

αρχικών του: Κ(ώστας) Λ(οΐζου). Στο σχετικό κείμενο αναφέρεται ότι ο Βραχίμης ανήκε αρχικά στο σώμα του Παύλου Μελά και ότι στη συνέχεια, μετά τον θάνατο του τελευταίου, εξακολούθησε να μάχεται για την ελευθερία της Μακεδονίας ως οπλαρχηγός. Στο ίδιο άρθρο αναδημοσιεύεται απόσπασμα επιστολής, που ο Βραχίμης έστειλε σε φίλο του στην Αθήνα, όπου αναφέρεται στις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι Μακεδονομάχοι και στον ενθουσιασμό, που τον διακατείχε. Παρόμοιο κείμενο για τη ζωή και τη συμμετοχή του Κύπριου εθελοντή στον Μακεδονικό Αγώνα, στο οποίο, όμως, καταγράφεται και το όνομά του, δημοσιεύτηκε κάτω από τον τίτλο «Κύπριος νέος εις τα Μακεδονικά πεδία. Απόσπασμα επιστολής του», και σε δεύτερη εφημερίδα της εποχής¹⁴. Δύο, όμως, από τις πληροφορίες για τη δράση του Βραχίμη στον Μακεδονικό Αγώνα δεν φαίνεται να ανταποκρίνονται προς την αλήθεια, αφού δεν μαρτυρείται ούτε συμμετοχή του στο σώμα του Παύλου Μελά, ούτε και συμπερίληψή του στους οπλαρχηγούς του Αγώνα. Είναι, όμως, πιθανόν να είχε διατελέσει ομαδάρχης κάποιας από τις ανταρτικές ομάδες, που έδρασαν στη Μακεδονία την περίοδο 1904-1905.

Ο Βραχίμης επέστρεψε στην Κύπρο τον Ιούλιο του 1905, όπου, όπως αναφέρεται σε τρία σύντομα δημοσιεύματα του μηνός αυτού, ένα με τίτλο «Εκ Βαρωσίων. Άφιξις εθελοντού» και δύο άτιτλα, του επιφυλάχθηκε θερμότατη υποδοχή¹⁵. Πολλοί δε από τους κατοίκους της γενέτειράς του Αμμοχώστου εξήλθαν με άμαξες και σημαίες προς προϋπάντησή του, τιμώντας με τον τρόπο αυτό την πατριωτική του δράση. Σε αυτά τονίζεται ότι η συμμετοχή του Βραχίμη στον Μακεδονικό Αγώνα ήταν ιδιαίτερα τιμητική για την κυπριακή φιλοπατρία και γίνεται σύντομη αναφορά στη συμβολή των ανταρτικών σωμάτων στην προάσπιση της ελληνικότητας της Βόρειας Ελλάδας. Παρόμοιο σχόλιο γίνεται και σε τέταρτο ανώνυμο δημοσίευμα κυπριακής εφημερίδας της ίδιας εποχής, που επίσης αναφέρεται στον Βραχίμη¹⁶. Αναφορά στον ίδιο Μακεδονομάχο εντοπίζεται και σε δημοσίευμα εφημερίδας του Μαΐου του 1906 με τίτλο: «Εις Αμμόχωστον και Σαλαμίνα»¹⁷. Όπως σημειώνεται σε αυτό, ο Γυμνασιάρχης του Παγκυπρίου Γυμνασίου, Μιχαήλ

14. Βλ. *Δημοσίευμα* 4.

15. Βλ. *Δημοσιεύματα* 5, 6, 7.

16. Βλ. *Δημοσίευμα* 8.

17. Βλ. *Δημοσίευμα* 9.

Βολονάκης, ζήτησε από τους μαθητές του, που πραγματοποιούσαν εκδρομή στην Αμμόχωστο, να μην εισέλθουν στην πόλη με την ελληνική σημαία, αλλά να τη φυλάξουν μαζί με τις σάλπιγγες και τα τύμπανά τους για να μην θεωρηθεί η ενέργειά τους προκλητική από τους Τούρκους κατοίκους και να δημιουργηθούν επεισόδια. Το γεγονός αυτό συνέτεινε ώστε ο εκεί παρευρισκόμενος «τετιμημένος πολεμιστής ἐν Μακεδονία κατά τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν» Βραχίμης να απευθύνει οξύτατες παρατηρήσεις προς τον Βολονάκη, «αἴτινες, ὅμως, οὐδέν ἔφερον ἀγαθόν ἀποτέλεσμα», προφανώς γιατί το συναίσθημα ευθύνης του τελευταίου δεν του επέτρεπε να διακινδυνεύσει τη σωματική ακεραιότητα των μαθητών του.

Είναι αξιοσημείωτο ότι στη δράση του Βραχίμη στον Μακεδονικό Αγώνα αναφέρεται και κείμενο του Λ. Ζαλουμίδη, που δημοσιεύτηκε στον κυπριακό τύπο τον Οκτώβριο του

1921 με την ευκαιρία του θανάτου του Κύπριου Μακεδονομάχου¹⁸. Όπως σημειώνεται σε αυτό, ο Βραχίμης υπήρξε δραστήριο μέλος του Μακεδονικού Κομιτάτου και διετέλεσε για περίοδο δεκαοκτώ μηνών αντάρτης και οπλαρχηγός ομάδων, που έδρασαν στα βουνά της Μακεδονίας.

18. «Θάνατος ενός Κυπρίου ήρωος. Ὑπαρξίς, ἡ ὁποία τόσῃν ἐνέκλειεν εἰς τὰ περασμένα ζωὴν, τόσον σφρῖγος καὶ ἡ ὁποία ἀπέδειξεν ἐνεργῶς ὄλον τὸν ἐνθουσιασμόν της καὶ τὴν ἀγνήν φιλοπατρίαν της καὶ συνεπεία τούτων ὑπέστη κλονισμούς ἐκ κακουχιῶν καὶ ἐκ τῶν πληγῶν, ἔκλεισε τελευταίως τοὺς ὀφθαλμούς εἰς ἓν ἀπὸ τὰ νοσοκομεῖα τῶν Ἀθηνῶν. Ἦσαν τότε διὰ τὴν Ἑλλάδα οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι - οἱ μαῦροι ἐκεῖνοι χρόνοι - καθ' οὓς αὕτη ἀπομεμονωμένη ἀπὸ ὄλον τὸν λοιπὸν κόσμον, μὴ ἔχουσα οὔτε φίλον οὔτε σύμμαχον, καὶ πληττομένη μέσα εἰς τὴν καρδίαν της ἀπὸ τοὺς γείτονάς της, τοὺς προαιώνιους ἐχθρούς της, τοὺς Βουλγάρους, οἱ ὁποῖοι ἡμῶν κοιμωμένων, διὰ τῆς προπαγάνδας των καὶ τοῦ πυρός καὶ τῆς μαχαίρας ἠλλοίωσαν τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα τῆς ὠραίας ἑλληνικῆς Μακεδονίας, ὅτε ἄνδρες πατριῶται ἔπηξαν τὸ "Μακεδονικὸν Κομιτᾶτον", τὸ ὁποῖον τόσον ὠραῖον καὶ ἀποτελεσματικὸν ρόλον διεδραμάτισε κατὰ τὰς περιόδους ἐκείνας. Εἰς τὴν φωνὴν τοῦ πατριωτικοῦ τούτου κομιτάτου προσέδραμον πλεῖστοι, οἱ ὁποῖοι ἐνέκρυπτον μέσα των τὰ ὑψηλά ἰδανικά τῆς φυλῆς καὶ ἐκεῖ, εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἔπραξαν ὅ,τι ἦτο ἀναγκαῖον νὰ πράξουν. Μεταξύ τῶσων ἄλλων ἐξεχουσῶν φυσιογνωμιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ ἔκαμαν ἔκτοτε τοὺς Βουλγάρους νὰ τρέμουν πρό τῆς θεᾶς Ἑλλήνων στρατιωτῶν, συγκαταλέγεται καὶ ὁ περί οὗ ὁ λόγος ἦρως μας, ὁ Κωνσταντῖνος Βραχίμης, ἐκ Βαρωσίων. Ἐν Ἀθήναις, ὡς ἓν τῶν ἐμπίστων ὀργάνων τοῦ Κομιτάτου, ἔπαιξε σπουδαῖον μέρος. Βραδύτερον τῆ αἰτήσεϊ του, ἀπεστάλη εἰς Μακεδονίαν, ὅπου ἐπὶ 18 ὄλους μῆνας μετὰ συντρόφων ὡς ἀντάρτης καὶ ὡς οπλαρχηγός ἐπετέλεσεν ὅσα τυγχάνουσι γνωστά. Ὡς ἔπαθλον τῶν ἀγώνων του, ἐκτός τῆς λοιπῆς τιμῆς, ἔφερε καὶ τὴν ποδάγραν. Καὶ ὅμως ὁ ἀγνός αὐτός πατριώτης καὶ κατὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912-1913 ἔλαβε μέρος εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἠπείρου ἐκστρατείαν, ὡς λοχαγός εἰς τὸ σῶμα τοῦ Ρώμα, βραδύτερον δέ καὶ εἰς τὸν κατὰ τῶν Βουλγάρων πόλεμον, καθ' ὃν ἐπληγώθη βαρέως εἰς τὴν κοιλιακὴν χώραν, ὑποστάς ἐγχείρησιν. Ἐκτοτε, ὡς ἔλεγεν, ὑπέφερεν ἐκ τῆς πληγῆς ἐκείνης. Ἐπανελθὼν πρό τριῶν ἐτῶν εἰς τὴν γενέτειράν του, ἀνίκανος, ἐπέστρεψε πρό ἔτους εἰς Ἀθήνας, ἔνθα τελευταίως ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 40 ἐτῶν. Τοιοῦτος ὁ ἦρως μας. Αἰωνία ἡ μνήμη του. Ἐν Βαρωσίοις. Α. Γ. Ζαλουμίδης». Βλ. *Ελευθερία*, 30/12.11.1921.

Έξι άλλα δημοσιεύματα των εφημερίδων της περιόδου 1904-1908, από τα οποία τα πέντε είναι σύντομα και άπιπλα, αναφέρονται στον εθελοντή Ευάγγελο Περιστιάνη¹⁹. Τα δύο δημοσιεύτηκαν τον Ιανουάριο του 1908²⁰ και αναφέρονται στον τραυματισμό του στα μακεδονικά βουνά και στη μεταφορά του για νοσηλεία στην Αθήνα, ενώ τα υπόλοιπα τρία γράφτηκαν τον Φεβρουάριο και Μάρτιο του ίδιου έτους²¹ και σχολιάζουν την άφιξή του στην Κύπρο και τα αισθήματα περηφάνιας των κατοίκων του νησιού από τη συμμετοχή ενός συμπατριώτη τους στον Μακεδονικό Αγώνα. Από τα δημοσιεύματα αυτά μόνο ένα, και αυτό επιγραμματικά, αναφέρεται στη δράση του Περιστιάνη στη Μακεδονία και τη συμμετοχή του στο σώμα του καπετάν Τσέλου στις συμπλοκές με τους «Βουλγάρους και Ρωμούνους ληστές»²². Το έκτο και τελευταίο από τα σχετικά δημοσιεύματα για τον Περιστιάνη έχει τίτλο «Ευχαριστήριο» και πρόκειται για επιστολή του, με την οποία ο Κύπριος Μακεδονομάχος ευχαριστεί μέσω του τύπου τους συμπατριώτες του για την υποδοχή, που του επεφύλαξαν, καθώς και τον δημοσιογράφο της εφημερίδας «Πυξ-Λαξ» Ζαχαρία Σωτηρίου για ένα εγκωμιαστικό κείμενό του²³.

Ένα από τα προαναφερθέντα δημοσιεύματα, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αφού σε αυτό αναγράφεται ότι, σύμφωνα με τον Περιστιάνη, σε μάχη στο Μορίχοβο είχε σκοτωθεί ο επίσης Κύπριος εθελοντής Μιλτιάδης Φίδης Κόκαρης από τη Λευκωσία, πρώην δίοπος στο Βασιλικό Ναυτικό²⁴. Αυτή είναι και η μοναδική πληροφορία που έχουμε για τον Κόκαρη, το όνομα του οποίου δεν κατέστη δυνατό να εντοπιστεί στη σχετική βιβλιογραφία. Είναι πάντως περίεργο το γεγονός ότι οι κυπριακές εφημερίδες δεν πρόβαλαν καθόλου τον ηρωικό θάνατο του Κύπριου εθελοντή, σε μια περίοδο που τα γεγονότα στη Μακεδονία δέσποζαν στην

19. Για τον Ευάγγελο Περιστιάνη βλ. Π. Παπαπολυβίου, *Σπινθήρ γλυκυτάτων ελπίδων*, ό.π., σ. 90-91.

20. Βλ. *Δημοσιεύματα* 10, 11.

21. Βλ. *Δημοσιεύματα* 12, 13, 15.

22. Βλ. *Δημοσίευμα* 13.

23. Το κείμενο αυτό δεν κατέστη δυνατόν να εντοπιστεί, αφού η εφημερίδα *Πυξ-Λαξ* του έτους 1908 δεν σώζεται σε καμία από τις γνωστές βιβλιοθήκες της Κύπρου.

24. Βλ. *Δημοσίευμα* 12.

ειδησεογραφία τους. Γι' αυτό και εκφράζονται κάποιες επιφυλάξεις αν και κατά πόσο το σχετικό δημοσίευμα ανταποκρίνεται προς την πραγματικότητα²⁵.

Τα υπόλοιπα τρία δημοσιεύματα για τους Κύπριους Μακεδονομάχους, που έχουν εντοπιστεί στον κυπριακό τύπο της περιόδου 1904-1908, αναφέρονται στον Γεώργιο Αργυρίου από την Πέγεια, τον πιο γνωστό Κύπριο εθελοντή του Μακεδονικού Αγώνα²⁶. Το πρώτο, έχει τον τίτλο «Γιώργης Αργυρίου» και δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 1908. Περιλαμβάνει πολλές πληροφορίες για τη ζωή και τη δράση του Κύπριου Μακεδονομάχου, όπως ότι καταγόταν από την Πέγεια και ήταν ηλικίας δεκαεννέα περίπου χρόνων, σεμνός, μετριόφρων και γεμάτος από πατριωτισμό και ευγενείς φιλοδοξίες²⁷. Σημειώνεται δε ότι κατετάγη στα ελληνικά εκστρατευτικά σώματα, μετά από τις θερμές ικεσίες του προς τους αρμοδίους, που τον απέρριπταν, λόγω του νεαρού της ηλικίας του. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο δημοσίευμα αυτό, ο Αργυρίου πολέμησε για ενάμισι χρόνο στα σώματα τριών οπλαρχηγών: του Εμμανουήλ Κατσίγαρη, του Παναγιώτη Γερογιάννη και του Γεωργίου Βολάνη, οι οποίοι του είχαν χορηγήσει πιστοποιητικά έγγραφα για «τήν ανδρεία, τήν πειθαρχία, τό θάρρος καί τήν διαγωγήν του». Σημειώνεται επίσης ότι συμμετείχε σε πολλές μάχες στην περιοχή του Μοριχόβου, εναντίον του τουρκικού στρατού και των Βουλγάρων Κομιτατζήδων και ότι τραυματίστηκε τέσσερις φορές. Στη συνέχεια αναφέρεται ότι ο Αργυρίου παρέμεινε στα βουνά της Μακεδονίας μέχρι την ανακήρυξη του Τουρκικού Συντάγματος, οπότε κατήλθε μαζί με τους συναγωνιστές του στο Μοναστήρι, όπου τους έγινε θερμότατη υποδοχή από τους Νεοτούρκους. Ακολούθως, επέστρεψε, μέσω Αθηνών, στην Κύπρο, ντυμένος με τη στολή των ανταρτών, δηλαδή τη μαύρη φουστανέλα και το μαύρο μαντήλι. Σύμφωνα με τον αρθρογράφο της εφημερίδας, ο Αργυρίου έφερε μαζί του «τήν πλατεϊάν άργυράν άλυσιν μέ τόν Δικέφαλον Άετόν» και το «άργυροῦν ώρολόγιον», που του είχαν προσφερθεί ως έπαθλα ανδρείας από το Μακεδονικό Κομιτάτο. Είναι

25. Π. Παπαπολυβίου, *Σπινθήρ γλυκυτάτων ελπίδων*, ό.π., σ. 89.

26. Για τον Γεώργιο Αργυρίου βλ. Αρ. Κουδουνάρη, *Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων*, ό.π., σ. 29-30· Π. Παπαπολυβίου, *Σπινθήρ γλυκυτάτων ελπίδων*, ό.π., σ. 71-83· Του ιδίου, «Ο Κύπριος Μακεδονομάχος Γεώργιος Αργυρίου Κυπραίος. Είκοσι χρόνια από τον θάνατό του», *Πολιτιστική Κύπρος* 5 (1997) 38-43.

27. Βλ. *Δημοσίευμα* 16.

αξιοσημείωτο ότι οι πληροφορίες για την πολεμική δράση του Κύπριου Μακεδονομάχου επιβεβαιώνονται τόσο από την αυτοβιογραφία του²⁸, όσο και από ανέκδοτα σχετικά έγγραφα που δημοσίευσε ο Πέτρος Παπαπολυβίου. Η μόνη διαφορά που εντοπίζεται είναι στο χρονικό διάστημα, που ο Αργυρίου υπηρέτησε στη Μακεδονία, και το οποίο στην πραγματικότητα ανέρχεται στους δεκατρείς και όχι στους δεκαοκτώ μήνες αφού, όπως είναι γνωστό από άλλες πηγές, εισήλθε στη Μακεδονία τον Ιούνιο του 1907 και παρέμεινε μέχρι την ανακήρυξη του Συντάγματος των Νεοτούρκων, τον Ιούλιο του 1908²⁹. Στο ίδιο κείμενο τονίζεται η ιδιαίτερα τιμητική για την Κύπρο παρουσία του Αργυρίου στον Μακεδονικό Αγώνα και αναφέρονται τα ονόματα άλλων δύο Κυπρίων Μακεδονομάχων, του «Μπραχίμη», δηλαδή του Κώστα Λοΐζου Βραχίμη, και του Αντώνη Κωνσταντινίδη³⁰.

Το δεύτερο δημοσίευμα για τον Αργυρίου, που είναι άτιτλο, αναφέρεται στην επίσκεψή του στην πόλη της Λεμεσού, όπου μετέβη φορώντας την ανταρτική φουστανέλλα, ένδειξη της εθνικής περηφάνειας που τον διακατείχε³¹. Σε αυτό σημειώνεται ότι ο Κύπριος εθελοντής πολέμησε μαζί με τους οπλαρχηγούς Κατσίγαρη, Γερογιάννη και Βολάνη, οι οποίοι του είχαν χορηγήσει θερμότερα πιστοποιητικά έγγραφα για τη δράση του. Χαρακτηρίζεται δε ως σεμνός και ολιγόλογος νέος. Το δε τελευταίο δημοσίευμα για τον νεαρό Κύπριο Μακεδονομάχο φέρει τον τίτλο «Γεώργιος Αργυρίου» και με αυτό χαιρετίζεται η επίσκεψή του στην πόλη της Πάφου και στη γενέτειρά του Πέγεια³². Διαπνέεται, όπως και τα προηγούμενα, από ενθουσιασμό και περηφάνια, για τη συμμετοχή ενός Κυπρίου στον Μακεδονικό Αγώνα. Δίνονται δε κάποιες σύντομες πληροφορίες για την πολεμική δράση του Αργυρίου, και σημειώνεται πως αυτή διάρκεσε δύο περίπου χρόνια.

28. Γεωργίου Αργυρίου ή Κυπραίου, «Ο Μακεδονικός Αγών στα χωριά του Μοριχόβου», *Μακεδονική Ζωή* 67 (1971) 39-42, 68 (1972) 38-39, 69 (1972) 38-40, 70 (1972) 41-43, 74 (1972) 38-40.

29. Π. Παπαπολυβίου, *Σπινθήρ γλυκυτάτων ελπίδων*, ό.π., σ. 71-72.

30. Για τον Βραχίμη βλ. τα σχετικά στη σημείωση αρ. 12. Για τον Αντώνη Κωνσταντινίδη βλ. Αντώνη Καβάζη, *Ασγάτα*, Λεμεσός 1992, σ. 37· Π. Παπαπολυβίου, *Σπινθήρ γλυκυτάτων ελπίδων*, ό.π., σ. 89.

31. Βλ. *Δημοσίευμα* 17.

32. Βλ. *Δημοσίευμα* 18.

Εκτός από τα δημοσιεύματα αυτά, στον κυπριακό τύπο της περιόδου 1904-1908 υπάρχουν και δεκάδες άλλα που αναφέρονται στη συμβολή της Κύπρου στη διαφύλαξη της ελληνικότητας της Μακεδονίας, όπως τα σχετικά με τους εράνους υπέρ του εθνικού στόλου και των προσφύγων της Ανατολικής Ρωμυλίας. Επιβεβαιώνουν δε, μαζί με αυτά για τους Κύπριους Μακεδονομάχους, τη συμμετοχή της Κύπρου στον αγώνα αυτό, όπως παρόμοια υπήρξε η συμβολή της και στους υπόλοιπους αγώνες του Ελληνισμού από το 1821 μέχρι και την εθνική αντίσταση.

ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

1

Παῦλος Μελάς. Ἐθνικός Ἥρωας.

Ἑλλην ἀξιωματικός εἰς Μακεδονίαν. Τρόμος τῶν Βουλγάρων. Σῶμα Κρητῶν,
Κυπρίων καί Μακεδόνων. Ἡρωικός θάνατος

Γεγονός, ὄπερ εἶναι ἀληθές ἐγερτήριον σάλπισμα διά τόν Ἑλληνισμόν, ἐγνώσθη διά τοῦ χθεσinoῦ ταχυδρομείου, κρατοῦν ἀπό τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐν ἱερᾷ συγκινήσει τήν πόλιν μας καί τήν νῆσον ὀλόκληρον. Ὁ Παῦλος Μ. Μελάς, νεώτατος ἀξιωματικός τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, υἱός τοῦ ἄλλοτε Δημάρχου Ἀθηναίων Μιχαήλ Μελά, γαμβρός ἐπί θυγατρί τοῦ διαπρεποῦς πολιτευτοῦ κ. Στ. Δραγούμη, εἶχε ζητήσει πρό δύο μηνῶν, παρά τοῦ Ὑπουργείου, ἄδειαν ἀπουσίας, χωρίς νά δηλώσῃ εἰς κανένα ποῦ θά ἐδαπάνῃ τήν ἄδειαν ταύτην.

Ὁ εὐγενής ἀξιωματικός ἔδραμεν ἀμέσως εἰς Μακεδονίαν, τήν ἐν κινδύνῳ σήμερον εὐρισκομένην, ἐκεῖ δέ συνηντήθη μετά ἐνόπλου ἑλληνικοῦ σώματος, ἀποτελουμένου, κατά τάς ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας, ἐκ Κρητῶν, Κυπρίων καί Μακεδόνων, καί τό ὅποῖον ἀναγνωρίζον τάς ὑπερόχους ἀρετάς του, τόν ἀνεκήρυξεν ἀρχηγόν, λαβόντα τό ψευδώνυμον Μίκης Ζέζας. Ἐκτοτε, τό σῶμα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Μίκη Ζέζα κατέστη περιώνυμον, τρόμος τῶν Βουλγάρων κακούργων, προστάτης τῶν καταδιωκομένων ἀδελφῶν μας.

Οὕτως ἠγωνίζετο ὁ ἀνδρεῖος ἀξιωματικός, ὅτε τήν 5 π.μ. ὥραν τῆς 13ης Ὀκτωβρίου, μετά τριάντα ἀνδρῶν του, εὐρισκόμενος πλησίον τοῦ χωρίου Στάτιστα, περιεκυκλώθη ὑπό ἰσχυροῦ στρατιωτικοῦ σώματος, προδοθεῖς ὑπό Βουλγάρων. Λυσσαλέα μάχη ἐπηκολούθησεν ἐπί δύο ὥρας· τέλος ὁ ἀτρόμητος ἀρχηγός, βλέπων ὅτι οἱ Τοῦρκοι λαμβάνουν ἐπικουρίας, ἐτέθη ἐπί κεφαλῆς τῶν ἀνδρῶν του καί διέσπασεν τάς τουρκικὰς τάξεις, ὅτε σφαῖρα ἐπλήγωσεν αὐτόν εἰς τήν ὀσφύν θανασίμως, δύο ἄλλων ἐκ τῶν στρατιωτῶν του πληγωθέντων ἀκινδύνως. Καί μετ' ὀλίγον ὁ ἥρωικός ἀρχηγός ἐξέπνεεν εἰς τάς ἀγκάλας τῶν ἀνδρῶν του ἐν παρακειμένῳ ναῖσκῳ, ὅπου καί ἐτάφη.

Κύπριος, 30.10.1904.

2

Σαλαμίνιος έθελοντής

Ούχι έκ τής Σαλαμίνος του Σαρωνικοῦ, ἀλλ' έκ κυπριακῆς νέας Σαλαμίνος (τῶν Βαρωσίων) προέρχεται εἰς τῶν ὑπό τόν Μίκην Ζέζαν ἀνδρῶν, ὅστις εὐρίσκεται νῦν τραυματίας ἐν Βιτωλίαις, ἐτύγχανε δέ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ὀπλαρχηγοῦ του διά πᾶσαν δυσχερῆ ἀποστολήν, ἣτις ἀπῆτει τόλμην καί νοημοσύνην. Πρίν ἐξέλθῃ εἰς Μακεδονίαν ἦτο ἐν Ἀθήναις φοβερὸς διώκτης καί ἀνιχνευτὴς τῶν Κομιτατζήδων Βουλγάρων καί πολλάς παρεῖχεν ἐπωφελεῖς πληροφορίες εἰς τὰς ἀρμοδίους ἀρχάς.

Εὐαγόρας, 13.11.1904.

3

Κύπριοι ἀγωνισταί ἐν Μακεδονίᾳ

Ἐκ Βαρωσίων ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν τὰ ἐξῆς: Ὁ φιλόπατρις συμπολίτης μας καί αἰσθηματίας νέος Κ.Λ., ὅστις ὑπῆρξεν ἐν ἀπό τὰ παλληκάρια τοῦ πεσόντος ἥρωος Παύλου Μελά ἐν Μακεδονίᾳ, μάχεται δέ ἔτι ἐν αὐτῇ ὡς ὀπλαρχηγός, γράφει πρὸς τινὰ φίλον του ἐν Ἀθήναις ἐπιστολήν, ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὰ ἐπόμενα, τὰ ὁποῖα θεωροῦμεν ἄξια δημοσιεύσεως: «Αἰσθάνομαι τὴν καλλιτέραν ζωὴν εἰς τὴν Μακεδονίαν· καθημερινῶς σφάζομεν τοὺς ἄτιμους καί δολοφόνους Βουλγάρους· εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος ἂν καί αἱ κακουχίαι, τὰς ὁποίας περνοῦμεν εἶναι ὑπερβολικαί. Ἔμεινα ἐπτὰ ἡμέρας νηστικός, χωρὶς φαγί, τίποτε. Ἐν τούτοις εἶμαι, σοῦ λέω, εὐχαριστημένος, διότι ἐκτελῶ ἐν καθήκον πρὸς τὴν πατρίδα. Ἐγὼ καί οἱ σύντροφοί μου θά ἀποθάνωμεν μέ τὰ γέλοια». Ὁ νέος οὗτος εἶναι νεώτατος, μόλις ἄγων τὸ εἰκοστὸν δεῦτερον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Εἶναι ρωμαλέος καί ὁ νοῦς του ὅλος ἐστράφη πρὸς τὴν πάσχουσαν Μακεδονίαν. Εἶναι γνωστός εἰς ὅλους σχεδόν τοὺς ἐν Ἀθήναις ἀξιωματικούς, ὡς μοί ἔλεγεν ὅτε συνητηθήμεν ἐν Ἀθήναις. Εἶθε ὁ Ὑψιστος νά διαφυλάξῃ αὐτόν, καί ὑγιῆς νά ἐπιστρέψῃ ἐνταῦθα ἀξιούμενος νά ἴδῃ ἐλευθερωμένην τὴν Μακεδονίαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος.

Σάλπιγξ, 28.1.1905.

4

Κύπριος νέος εἰς τὰ Μακεδονικά πεδία. Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς του

Μετ' εὐχαριστήσεως καί ὑπερηφανείας ἀναδημοσιεύομεν κατωτέρω ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς γενναίου καί τετιμημένου τῆς Κύπρου τέκνου, τοῦ ἐξ Ἀμμοχώστου Κ. Βραχίμη, ὅστις διαφλεγόμενος ὑπὸ φλογεροῦ πατριωτικοῦ ἔρωτος κατέλιπεν ἀπὸ ἔτους καί πλέον τὴν γενέτειράν, φιλοστόργους γονεῖς καί

πολυφιλήτους ἀδελφούς καί οἰκείους, ἀπελθὼν εἰς Ἑλλάδα καί ἐκεῖθεν μετ' ἄλλων παλληκαριῶν εἰς τὴν καταδυναστευομένην ὑπὸ τῶν βουλγαρικῶν ὀρδῶν Μακεδονίαν, ποθὼν νά ἐνισχύσῃ καί προασπίσῃ τοὺς σφαγιαζομένους ἀδελφούς. Ἐν Μακεδονίᾳ ὁ φιλόπατρις Σαλαμίνιος νέος Βραχίμης διεξήγαγε κρατερόν κατὰ τῶν Βουλγάρων ἀγῶνα, μαχόμενος εἰς τό σῶμα τοῦ ἀλήστου μνήμης ἡρωϊκοῦ Παύλου Μελά, οὗ πάντοτε ὑπῆρξε πιστός σύντροφος καί γενναῖος συναγωνιστής. Ἐπί πολὺ ἦν ἄγνωστος ἡ τύχη τοῦ θαρραλέου καί ὀρμητικοῦ Κυπρίου ἀρματολοῦ, εἰς ἀνησυχίαν δέ μεγάλην ὡς ἐκ τούτου διετέλει ἡ οἰκογένειά του, ἀλλ' ἡ Πρόνοια διεφύλαξεν αὐτόν ἀπὸ τὰς ἐχθρικής σφαίρας. Ὁ Βραχίμης ὄπλαρχηγός ἤδη γενόμενος καί διεξάγων ἐρρωμένως μετὰ τῶν συντρόφων του τὸν τίμιον ἐν Μακεδονίᾳ ἀγῶνα, ἀπηύθυνε ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς οἰκείους του, ἧς τὰ ἀκόλουθα ἐν τῇ βραχύτητί των ἀποσπάσματα - εὐμενῶς χορηγηθέντα ἡμῖν - μαρτυροῦσι περὶ τῆς πατριωτικῆς καί γενναίας ψυχῆς του. Ἡ ἐπιστολή του: «Αἰσθάνομαι τὴν καλλιτέραν ζωὴν εἰς τὰ Μακεδονικά πεδία. Καθ' ἐκάστην ὀρμῶμεν καί σφάζομεν τὰ ἄτιμα καί δολοφόντα βουλγαρικά στίφη, τὰ ἐνσπεύροντα τὴν καταστροφὴν καί τὸν τρόμον μεταξύ τῶν ἀδελφῶν μας. Εἶμαι λίαν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτὴν, ἂν καί οἱ κόποι καί αἱ κακουχίαι, ἅς δοκιμάζομεν, εἶναι ἀπερίγραπτοι. Ἐπί ἐπτά ὄλας ἡμέρας ἔμεινα νήσις, στερηθεὶς πάσης τροφῆς. Ἐν τούτοις οἱ πόνοι καί αἱ στερήσεις μέ ἐνθαρρύνουν καί μέ ἐνισχύουν, διότι αἰσθάνομαι ὅτι ἐπιτελῶ λίαν ἐπιβαλλόμενον πρὸς τὴν πατρίδα μου καθῆκον. Ἐγὼ τε καί οἱ σύντροφοί μου ὑγιαίνομεν». Εἶθε ἡ Θεία Δύναμις νά διαφυλάττῃ καί περιφρουρῇ τὴν πολυτιμοτάτην ζωὴν τοῦ εὐψύχου αὐτοῦ τῆς Πατρίδος στρατιώτου, ὅπως τελείως ἐκτελέσῃ τό ἱερώτερον ἔργον του καί ἀβλαβῶς ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατριαν γῆν καί τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του.

Φωνὴ τῆς Κύπρου, 29/11.2.1905.

5

Ἐκ Βαρωσίων. Ἐφίξις ἀγωνιστοῦ

Ὁ ἀνδρεῖος ἀγωνιστής τῶν Μακεδονικῶν πεδίων Κώστας Βραχίμης, περὶ οὗ ἀρκετὰ ἔγραψεν πρό τινος ἡ «Φωνὴ τῆς Κύπρου», ἐπανῆλθε προχθὲς Πέμπτην εἰς τὴν γενέτειράν του, γενόμενος ἐνθουσιωδῶς δεκτός ὑπὸ τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν. Πολλοὶ ἐξῆλθον ἐφ' ἀμαξῶν καί διὰ σημαῶν εἰς προϋπάντησίν του. Καί ὄντως ἦτο ἄξιος τοιαύτης ἐγκαρδίου ὑποδοχῆς ὁ Μακεδονικός ἥρωας, ὁ μετὰ τόσης αὐταπαρνήσεως καί ἐν μέσῳ κακουχιῶν καί στερήσεων ἀγωνισθεὶς μετ' ἄλλων παλληκαριῶν ὑπὲρ τῶν χειμαζομένων ἀδελφῶν.

Φωνὴ τῆς Κύπρου, 9/22.7.1905.

6

[᾿Ατιτλο δημοσίευμα]

Μετά δικαίας ὑπερηφανείας ὑπεδέχθη ἡ Ἄμμόχωστος τόν ἐν Μακεδονία ἀγωνισθέντα κατά τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν κ. Κωνσταντῖνον Βραχίμην. Ἡ ἐνέργεια τῶν ἑλληνικῶν σωμάτων ὑπῆρξε πράγματι ἐπωφελεστάτη. Ἐντός ὀλίγων μηνῶν ἐκαθάρισαν τούς αὐτοκλήτους ἐπαναστάτας, οἵτινες ἦσαν κυρίως λησταί καί δολοφόνοι τῶν ἀνυπερασπίστων Μακεδόνων ἀγροτῶν, καί ἀφήρσαν ἐνώπιον τῶν ὀμμάτων τῆς Εὐρώπης τήν ἡρωϊκὴν λεοντήν, τήν ὁποίαν ἠθέλησαν οἱ Κομιτατζήδες νά περιβληθῶσιν. Ἡ συμμετοχὴ Κυπρίου εἰς τό κατά τοῦ βουλγαρισμοῦ μακεδονικόν ἔργον τιμᾷ τήν κυπριακὴν φιλοπατρίαν.

Ἀλήθεια, 15.7.1905.

7

[᾿Ατιτλο δημοσίευμα]

Ἐπανῆλθεν τῇ παρελθούσῃ ἐβδομάδι ὁ ἐκ Βαρωσίων Κωνσταντῖνος Βραχίμης, ἀγωνισθεὶς ἐπὶ μακρόν, μετά τῶν Ἑλλήνων ἐν Μακεδονία σωμάτων, κατά τῶν βιαιοπραγιῶν τῶν Βουλγάρων. Τόν ἀνδρεῖον τοῦτον νέον ὑπεδέχθησαν πολλοὶ τῶν συμπολιτῶν του θερμότατα καί ἀνταξίως τῶν εὐγενῶν καὶ πατριωτικῶν αἰσθημάτων του, τὰ ὁποῖα ἐμπράκτως διετράνωσεν ἐπὶ τῆς πολυπαθοῦς, ὅσω καί περιπύστου Μακεδονικῆς χώρας.

Νέον Ἔθνος, 16/29.7.1905.

8

[᾿Ατιτλο δημοσίευμα]

Διατρίβει παρ' ἡμῖν ὁ ἐκ Βαρωσίων ἐνθουσιώδης καί φιλόπατρις νέος κ. Κωνσταντῖνος Βραχίμης, ὅστις ἠγωνίσαστο μετά τῶν ἑλληνικῶν σωμάτων ἐν Μακεδονία ὑπὲρ τῶν ἀγρίως δολοφονουμένων καί καταδυναστευομένων ἀδελφῶν ἡμῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ληστῶν καί δολοφόνων.

Σημαία τῆς Κύπρου, 30.7.1905.

9

Εἰς Ἄμμόχωστον καί Σαλαμίνα

Ἐκ Βαρωσίων.

Τήν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ὑπερτριακόσιοι μαθηταὶ τοῦ ἐν Λευκωσίᾳ Γυμνασίου ἀφίκοντο διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν προηγουμένης τῆς ἐθνικῆς σημαίας μετά τυμπάνων καί σαλπύγγων ἠχουσῶν. Τούς μαθητάς ἐκ μέρους τοῦ κ. Δημάρχου προσηγόρευσεν ὁ εὐπαίδευτος παρ' ἡμῖν Σχολάρχης κ. Κ. Α. Κωνσταντινίδης καί ηὐχαρίστησεν αὐτῷ ὁ κ. Γυμνασιάρχης. Οἱ μαθηταὶ μετὰ τοῦτο ἐξετέλεσαν ἐλευθέρας τινὰς ἀσκήσεις καί μετὰ βραχεῖαν ἀνάπαυλαν μετὰ τῆς

αὐτῆς παρατάξεως μετέβησαν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Ἀμμοχώστου. Πρὸ τῆς χερσαίας ὁμῶς Πύλης τοῦ τείχους τῆς Ἀμμοχώστου, κατ' ἐντολὴν τοῦ Γυμνασιάρχου, ἡ ἐθνικὴ σημαία συνεπτύχθη καὶ ἐτοποθετήθη μετὰ τῶν σαλπίγγων καὶ τῶν τυμπάνων εἰς παρακείμενον δάσος. Τοῦτο ἠνάγκασε τὸν παριστάμενον ἐκεῖ Κωνσταντῖνον Λοῖζου ἢ Βραχίμην, τετιμημένον πολεμιστὴν ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν, νὰ ἀπευθύνῃ αὐστηρὰς παρατηρήσεις πρὸς τὸν κ. Γυμνασιάρχην, αἵτινες, ὁμῶς, οὐδέν ἔφερον ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα.

Ἄμα τῇ εἰσόδῳ ἐντὸς τῶν τειχῶν ἀστυνομικὴ δύναμις ἐπέτρεψε τὴν περαιτέρω πορείαν, ἀφοῦ ἐπληροφορήθη ὅτι οἱ ἐκδρομεῖς εἶχον τὴν ἄδειαν τῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Ἀμμοχώστου· ὅτε ὁμῶς ἠθέλησαν νὰ ὀδηγήσωσι τοὺς μαθητὰς εἰς τὸν ἄνωθεν τῆς χερσαίας Πύλης προμαχῶνα ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι πρὸ τῶν ἀπειλῶν εὐαρίθμων Μωαμεθανῶν. Διήλασαν τότε διὰ τῆς πόλεως παραδραμόντες καὶ τὸ ἀξιολογώτατον ἀρχιτεκτονικὸν μνημεῖον, τὸν καθεδρικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου (κοινῶς Ἁγία Σοφία), νῦν τέμενος μωαμεθανικόν, καὶ ἠρκέσθησαν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τῶν λιμενικῶν ἔργων. Ἐκεῖθεν ἐπανακάμψαντες ἐγευσμάτισαν πάντες εἰς τὸ ἔξωθεν τῶν Βαρωσίων μικρὸν δάσος. Οἱ μαθηταὶ τῶν κατωτέρων τάξεων ἀνεχώρησαν τῇ 4ῃ μ.μ. διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Λευκωσίαν, περὶ τοὺς 75 δὲ ἐκ τῶν ἀνωτέρων τάξεων διηνυκτέρευσαν ἐνταῦθα, ἵνα τὴν ἐπιούσαν μεταβῶσιν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Σαλαμίνας.

Ἡ πληροφορία τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς σημαίας παρήγαγε δυσάρεστον ἐντύπωσιν εἰς ἅπασαν τὴν κοινότητα Βαρωσίων, καὶ τὴν δυσαρέσκειαν ταύτην διηρμήνευσεν φιλόπατρις νέος πικρῶς ἐλέγξας τινὰς τῶν κ. κ. καθηγητῶν διὰ τὸ ἄστοχον τοῦτο παράδειγμα εἰς τοὺς μαθητὰς, ἐνῶ ἐδείπνουν ἐν τινὶ ξενοδοχείῳ. Τόσον ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν προὔξενησε τὸ ἀτυχές γεγονός, ὥστε καὶ ὁ μάγειρος τοῦ ἐν λόγῳ ἐστιατορίου, Γιάννης τοῦνομα, πικρὰς ἀπέτεινε φράσεις πρὸς τοὺς αὐτοὺς καθηγητὰς, καὶ δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω ὅτι διηρμήνευσεν οὗτος πιστῶς τὸ αἶσθημα ἀπάσης τῆς κοινότητος ἡμῶν. Θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ μὴν ἔφερον τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἀφοῦ προὔτιθεντο νὰ ἐγκαταλίπωσιν αὐτὴν πρὸς κοινὸν σκάνδαλον.

Εἰς Σαλαμίνα οἱ ἐκδραμόντες μαθηταὶ ἤκουσαν μὲν ἱστορικὰς τινὰς πληροφορίας καὶ παλαιὰς τινὰς περὶ σεισμῶν θεωρίας παρέμειναν δὲ νήστεις μέχρι τῆς 2 μ.μ. ὅτε ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψωσι, μὴ ληφθείσης προνοίας ὅπως ἐγκαίρως τροφοδοτηθῶσιν.

Κυπριακός Φύλαξ, 6.5.1906.

10

[Ἄτιτλο δημοσίευμα]

Μετά λύπης ἀλλὰ καί μεθ' ὑπερηφανείας ἀναγγέλομεν ὅτι ὁ ἐνθουσιώδης συμπολίτης ἡμῶν κ. Εὐάγγελος Περισιτιάνης, ἀγωνιζόμενος ἐν Μακεδονίᾳ τὸν

τίμιον ἀγῶνα, ἐπληγώθη, εὐρίσκεται δέ ἤδη νοσηλευόμενος ἐν Ἀθήναις. Τοῦ εὐχόμεθα ταχεῖαν καί ὀλοτελεῖ ἀνάρρωσιν.

Σαλαμίς, 4/17.1.1908.

11

[ᾠτιτλο δημοσίευμα]

Ἐγκαρδίως εὐχόμεθα ταχεῖαν θεραπείαν εἰς τό τετιμημένον τέκνον τῆς Κύπρου κ. Εὐάγγελον Κ. Περισιτιάνην, ὅστις τραυματισθεὶς, κατὰ τόν ἐν Μακεδονίᾳ ἐθνικόν ἀγῶνα, νοσηλεύεται ἐν Ἀθήναις.

Ἐνωσις, 12/25.1.1908.

12

[ᾠτιτλο δημοσίευμα]

Ἐν τῶν τιμημένων τέκνων τῆς Κύπρου τῶν λαβόντων ἐνεργόν μέρος ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τῆς Μακεδονίας ἀγῶνος, ὁ κ. Ε. Περισιτιάνης ἀφίκετο εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν. Ὁ κ. Περισιτιάνης μᾶς ἀνήγγειλεν ὅτι συμπολίτης τις ἡμῶν, ὀνομαζόμενος Μιλτιάδης Φίδης Κόκαρης, ὑπηρετῶν ὡς δίοπος ἐν τῷ Βασιλικῷ Ναυτικῷ καί μεταβάς εἰς Μακεδονίαν, εὔρε τόν θάνατον ἐν τῇ κατὰ τῶν Βουλγάρων καταδιώξει ἐν τῇ μάχῃ Μεριχόβου.

Φωνή τῆς Κύπρου, 16/29.2.1908.

13

[ᾠτιτλο δημοσίευμα]

Εὐάγγελος Περισιτιάνης ὀνομάζεται ὁ γενναῖος πού ἐτίμησε τὴν κυπριακὴν πατρίδα εἰς τόν Μακεδονικόν ἀγῶνα. Ἀπὸ τόν ὁποῖον τώρα ἐπέστρεψε εἰς τὰς ὑπερηφάνους μητρικὰς καί ἀδελφικὰς ἀγκάλας, φέρων μίαν πληγὴν ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Εἰς διαφόρους συμπλοκάς καί μέ τό σῶμα τοῦ Καπετάν Τσέλου τελευταῖον ἀντίκρουσε Βουλγάρους καί Ρωμοῦνους ληστὰς καί ἠσθάνθη τὴν δόξαν καί τὴν χαρὰν τῆς νίκης.

Κύπριος, 16.2.1908.

14

Εὐχαριστήριον

Καί δημοσίᾳ ἐκφράζω τὰς ἐγκαρδίους μου εὐχαριστίας πρὸς τοὺς ἀξιότιμους Κυρίους συμπολίτας μου Βαρωσίους διὰ τὴν ὑποδοχὴν ἧς ἔτυχον παρ' αὐτῶν, ἰδίᾳ πρὸς τόν κ. Ζαχαρίαν Σωτηρίου, συντάκτην τοῦ Πύξ-Λάξ, διὰ τὰς ἔν τε τῷ φύλλῳ του ὑπὲρ ἐμοῦ εὐμενεῖς ἐκφράσεις καί διὰ τὴν ἀδελφικὴν αὐτοχρῆμα ὑποδοχὴν, ἣν μοί ἠτοίμασε. Ἐπίσης ἔχω νά ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας μου πρὸς τόν Ἑλληνικόν

τύπον τῆς Κύπρου, ὅστις προθύμως ἔσπευσε νά μέ ὑποδεχθῆ δι' εὐγενῶν ἐκφράσεων.

Ἐν Βαρωσίῳ, τῆ 21ῃ Φεβρουαρίου 1908. Ε. Κ. Περισιτιάνης.

Φωνή τῆς Κύπρου, 23/7.3.1908.

15

[Ἄτιτλο δημοσίευμα]

Μετ' εὐχαριστήσεως εἶδομεν κατ' αὐτάς ἐν τῇ πόλει μας τόν φιλοπάτριδα καί εὐελπι νέον κ. Εὐάγγελον Κ. Περισιτιάνη ἐν ἄκρα ὑγεία καί μεθ' ὑπερηφανείας, ὡς Κύπριοι, ἐθλίψαμε τήν χεῖραν ἐκείνην, ἣτις ἐκράτησε σθεναρῶς τό ὄπλον ἀμυνομένη κατά τῆς βουλγαρικῆς θηριωδίας καί βαρβαρότητος.

Ἐνωσις, 8/21.3.1908.

16

Γιώργης Ἀργυρίου

Ἦξι ἀκόμη εἰκοσαετής, παιδί ἀκόμη ἀμούστακο, ἀλλά λεβέντης καί παλληκάρι πού δέν ἐγνώρισε φόβο, ἐπανῆλθε τιμημένος ἀπό τά Μακεδονικά βουνά τοῦ Μοριχόβου ὁ ἐκ Πέγειας τῆς Πάφου ἀντάρτης Γιώργης Ἀργυρίου. Καί τό παιδίν αὐτό τῶν δεκαεννέα χρόνων, τό σεμνόν ὡς κόρη καί ἀφελές καί ἀπροσποίητον καί μετριόφρον, ἀφοῦ ἔκλαυσε καί παρεκάλεσε διά νά ἀριθμηθῆ, παρά τό νεαρόν τῆς ἡλικίας του, μεταξύ τῶν εὐγενῶν προμάχων τῆς Μακεδονίας, ἐπιστρέφει τώρα, ἀφοῦ ὑπηρέτησεν ἐπί ἐνάμιου ἔτος συνεχῶς ὑπό τρεῖς διαφόρους ἀρχηγούς, τόν Ἑμμ. Κασιγάρην, τόν Παν. Γερογιάννην καί τόν Γεώργιον Βολάνη, οἱ ὅποιοι μᾶ φωνή ἐξαίρουσι δι' ἐπισήμων ἐγγράφων «τήν ἀνδρείαν, τήν πειθαρχίαν, τό θᾶρρος καί τήν διαγωγήν» τοῦ μικροῦ Κυπρίου, ὅστις ἀφῆκε μέρος τοῦ τιμίου του αἵματος εἰς τήν αἰματοβαμμένην γῆν, λαβών μέρος εἰς δεκάδας συμπλοκῶν καί πληγωθεῖς ἐπανειλημμένως. Ἐπιστρέφει, ὡς ἐπῆγεν, γεμάτος δηλαδή ἀπό πατριωτισμόν καί εὐγενῆ φιλοδοξίαν, ἀλλ' ἀπλοῦς καί ἀφελής πάντοτε, ἀποκομίζων περισσότερο μῖσος κατά τῶν Βουλγάρων, οἱ ὅποιοι σπανίως ἐκάθησαν νά ἀντικρῦσωσι τό τουφέκι του, καί ἔτοιμος νά γυρίσῃ καί πάλιν, ὅπως φέρεται καί τῆς Κύπρου τό ὄνομα, μαζί μέ ἄλλα τιμημένα παιδιά μας, τόν Μπραχίμη, τόν Ἄντ. Κωνσταντινίδην καί ἄλλους, ἐκεῖ ὅπου ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἀγωνίζονται τόν εὐγενέστερον, τόν ἡρωϊκώτερον τῶν ἀγόνων. Ὁ Ἀργυρίου παραμείνας εἰς Μακεδονίαν εἰς τό τμήμα τοῦ Μοριχόβου μέχρι τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος καί πολεμήσας ἀνδρειώτατα μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας κατά τέ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ καί τῶν Κομιτατζήδων, τοὺς ὁποίους τά Ἑλληνικά σώματα ἐξήλειψαν σχεδόν ἐντελῶς ἀπό τό τμήμα ἐκεῖνο τῆς Μακεδονικῆς ζωῆς, κατῆλθε μετά τῶν ἀρχηγῶν του εἰς τό Μοναστήρι, ὅπου

λαμπρά τοῖς ἐγένετο ὑπό τῶν Νεοτούρκων ὑποδοχή. Ἐκεῖθεν τά σώματα, κατόπιν θριαμβευτικῆς διά τῆς Μακεδονίας πορείας, ἐπανῆλθον εἰς τήν Ἑλλάδα, ὁπόθεν ὁ ἥρωϊκός Κύπριος ἐπέστρεψεν εἰς τήν πατρίδα του μέ τό τιμημένον ἀκόμη φόρεμα τῶν ἀνταρτῶν, τήν μαύρην φουστανέλλαν, τό μαῦρο μανδῆλι, καί τήν πλατεῖαν ἀργυράν ἄλυσιν μέ τόν Δικέφαλον Ἄετόν, τήν ὁποίαν μέ ἀργυροῦν ὠρολόγιον τοῦ ἐδώρησεν, ὡς ἔπαθλον ἀνδρείας, τό Μακεδονικόν Κομιτᾶτον, ἀλλά καί μέ πολυτιμότερα ἀκόμη μετάλλια, τās τέσσαρας πληγᾶς του, τās ὁποίας ἀπεκόμισεν ἀπό τās βουλγαρικές σφαίρας. Καλῶς μᾶς ἦλθεν ὁ τιμημένος συμπατριώτης μας, καλῶς μᾶς ἦλθεν. Τοῦ σφίγγομεν μέ θαυμασμόν καί μέ χαράν τό γενναῖον του χέριν!

Ἀλήθεια, 30.10.1908.

17

[Ἄτιτλο δημοσίευμα]

Διατρίβει ἐν τῇ πόλει μας νεαρῶτατος ἀλλά γενναῖος πολεμιστής καί πατριώτης, ὁ ἐκ Πέγειας τῆς Πάφου Γεώργης Ἀργυρίου. Ὁ ενθουσιώδης νεανίας ἐπολέμησε γενναῖως ἐν Μακεδονία κατά τῶν βουλγαρικῶν θηρίων ἀποκομίσας οὐκ ὀλίγας πληγᾶς. Ὑπηρετήσεν ὑπό τούς ὀπλαρχηγούς Κατοίγαρην, Γερογιάννην καί Βολάνην, ὧν καί φέρει θερμότερα πιστοποιητικά. Ὁ Γεώργης Ἀργυρίου εἶναι σεμνός καί ὀλιγόλογος νεανίας, μόλις εἰκοσαετής τήν ἡλικίαν, φέρει δέ εἰσέτι τήν ἀνταρτικὴν φουστανέλλαν.

Σάλπιγξ, 6.11.1908.

18

Γεώργιος Ἀργυρίου

Μέ μεγάλην χαράν καί πατριωτικὴν ὑπερηφάνειαν εἶδεν ἡ Πάφος καί δὴ ἡ γενέτειρά του Πέγεια, τόν Γεώργιον Ἀργυρίου, ἐπανελθόντα μετά τήν διάλυσιν τῶν ἀνταρτικῶν Ἑλληνικῶν σωμάτων, λόγῳ τοῦ παραχωρηθέντος ἐν Τουρκία συντάγματος, γεμᾶτον πατριωτισμόν καί γενναϊότητα ἐκ τῶν Μακεδονικῶν ὀρέων, εἰς τά ὁποῖα ἐπὶ δύο ὀλόκληρα ἔτη ὡς ἀντάρτης ὑπό διαφόρους ὀπλαρχηγούς, παρ' ὧν ἔλαβε καί τά σχετικά πιστοποιητικά, ἅτινα εἶναι δι' αὐτόν τίτλοι τιμῆς, μαζύ μέ τās πληγᾶς τās ὁποίας φέρει, ἠγωνίσθη, κατά τῶν διεκδικούντων ἀδικαιολογήτως δικαιώματα ἐπὶ τῆς Ἑλληνικωτάτης Μακεδονίας, αἰμοχαρῶν Βουλγάρων. Καλῶς ἦλθες γενναῖε τῆς Μακεδονίας πρόμαχε!

Ἄγών, 15.11.1908.

Δημοσιεύτηκε στήν *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα τῆς Κυπριακῆς Ἐταιρείας Ἱστορικῶν Σπουδῶν* τόμ. 5ος (Λευκωσία 2001), σ. 361-378.